

การวิเคราะห์เนื้อหาตำราภาษาไทยสาขาเทคโนโลยีการศึกษา
ที่เขียนโดยอาจารย์สาขาเทคโนโลยีการศึกษา

นางสาวศรัณยพร รัตนสุวรรณ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาโสตทัศนศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2539

ISBN 974-633-377-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A CONTENT ANALYSIS OF THAI TEXTBOOKS
ON EDUCATIONAL TECHNOLOGY
WRITTEN BY EDUCATIONAL TECHNOLOGY FACULTY MEMBERS

Miss Saranyaporn Ratanasuwan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Audio-Visual Education
Graduate School
Chulalongkorn University
1996
ISBN 974-633-377-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การวิเคราะห์เนื้อหาตำราภาษาไทยสาขาเทคโนโลยีการศึกษา

ที่เขียนโดยอาจารย์สาขาเทคโนโลยีการศึกษา

โดย

นางสาวศรัณยพร รัตนสุวรรณ

ภาควิชา

โสตทัศนศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการ
ศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ รุ่งสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ สมเชาว์ เนตรประเสริฐ)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประคักดี หอมสนิท)

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.เชาวเลิศ เลิศกุลโพธาร)

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.วิชุดา รัตนเพียร)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

ครุฑแยพร รัตนสุวรรณ : การวิเคราะห์เนื้อหาตำราภาษาไทยสาขาเทคโนโลยีการศึกษา ที่เขียนโดยอาจารย์สาขาเทคโนโลยีการศึกษา (A CONTENT ANALYSIS OF THAI TEXTBOOKS ON EDUCATIONAL TECHNOLOGY WRITTEN BY EDUCATIONAL TECHNOLOGY FACULTY MEMBERS)

อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง, 199 หน้า. ISBN 974-633-377-1

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สํารวจตำราภาษาไทยสาขาเทคโนโลยีการศึกษาและ (2) วิเคราะห์เนื้อหาตำราภาษาไทยสาขาเทคโนโลยีการศึกษา ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ตำราภาษาไทยสาขาเทคโนโลยีการศึกษาที่เขียนโดยอาจารย์สาขาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ หรือครุศาสตร์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และเป็นตำราที่ตีพิมพ์ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2520 ถึง เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2537 รวมจำนวนทั้งสิ้น 199 เล่ม ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาตำราตามเนื้อหาหลักที่ปรากฏ และจำแนกเนื้อหาออกเป็นกลุ่มตามเกณฑ์หลัก 4 เกณฑ์ คือ (1) กลุ่มวิชาในหลักสูตร (2) ขอบข่ายสาระทฤษฎีและหลักการทางเทคโนโลยีการศึกษา (3) ประเภทของสื่อการสอน และ (4) ลักษณะเนื้อหาตำรา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้แก่ แบบสำรวจตำรา และแบบวิเคราะห์เนื้อหาตำรา ตำราจำนวน 199 เล่ม ถูกนำมาลงความถี่ตามเกณฑ์ทั้ง 4 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ความถี่และร้อยละ

ผลการสำรวจและวิเคราะห์พบว่า :

(1) ในปี พ.ศ. 2529 และปี พ.ศ. 2533 มีการจัดพิมพ์ตำรามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 9.04 และในปี พ.ศ. 2534 มีการจัดพิมพ์ตำราน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 1.51

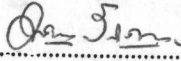
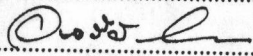
(2) การวิเคราะห์เนื้อหาตำราโดยจำแนกตามกลุ่มวิชาในหลักสูตรพบว่า มีตำราในกลุ่มวิชาการออกแบบ การผลิต การเลือก การใช้ และการบำรุงรักษาสื่อการสอนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 15.9 ส่วนตำราในกลุ่มวิชาการศึกษานอกระบบ โรงเรียน และกลุ่มวิชาการเผยแพร่และการยอมรับนวัตกรรมการศึกษา มีน้อยที่สุด เพียงร้อยละ 0.25

(3) การวิเคราะห์เนื้อหาตำราโดยจำแนกตามขอบข่ายสาระทฤษฎีและหลักการทางเทคโนโลยีการศึกษา 9 ขอบข่ายพบว่า มีตำราในขอบข่ายสาระด้านสื่อสารการศึกษามากที่สุด ร้อยละ 36.54 และมีตำราในขอบข่ายสาระด้านการเผยแพร่และยอมรับนวัตกรรมน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 0.58

(4) การวิเคราะห์เนื้อหาตำราโดยจำแนกตามประเภทของสื่อการสอน 5 ประเภท พบว่ามีตำราเกี่ยวกับสื่อโสตทัศน์มากที่สุด คือ ร้อยละ 32.83 และมีตำราเกี่ยวกับสื่อบุคคลน้อยที่สุด เพียงร้อยละ 0.58 สำหรับหัวข้อเรื่องที่ปรากฏในตำรามากที่สุด คือ ทฤษฎีและหลักการ และหัวข้อเรื่องที่น้อยที่สุด คือ แนวโน้ม

(5) การวิเคราะห์เนื้อหาตำราโดยจำแนกตามลักษณะเนื้อหาตำรา 3 ลักษณะ พบว่า ร้อยละ 71.86 เป็นเนื้อหาตำราเชิงทฤษฎีหลักการและเชิงปฏิบัติ และไม่ปรากฏเนื้อหาตำราในลักษณะเชิงปฏิบัติ

ภาควิชา โสตทัศนศึกษา
สาขาวิชา โสตทัศนศึกษา
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C 643598 : MAJOR AUDIO-VISUAL COMMUNICATIONS
KEY WORD: CONTENT ANALYSIS/ TEXTS/ EDUCATIONAL TECHNOLOGY

SARANYAPORN RATANASUWAN : A CONTENT ANALYSIS OF THAI TEXTBOOKS
ON EDUCATIONAL TECHNOLOGY WRITTEN BY EDUCATIONAL TECHNOLOGY
FACULTY MEMBERS. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. ONJAREE NATAKUATOONG,
Ph.D. 199 pp. ISBN 974-633-377-1

The purposes of this research were (1) to survey educational technology texts and (2) to analyze the content of those texts. The population employed in this research were 199 Thai educational technology texts written by educational technology faculty in College of Education, under the jurisdiction of Ministry of University Affairs and were printed during January, B.E. 2520 to October, B.E. 2537. The educational technology texts were analyzed to identify their main topics and categorized based on four categories : (1) area of courses in curriculum (2) range of educational technology principles and researches (3) media type and (4) text content styles.

Two research instruments were developed by a researcher. They were a text survey and a content analysis form. The total of 199 texts were tallied based on four categories. Frequency and percentage were used in the study.

The following results were obtained from the survey and analysis :

(1) In the year of B.E. 2529 and B.E. 2533, texts were printed the most (9.04 %) and in the year of B.E. 2534, texts were printed the least (1.51 %).

(2) The content analysis of texts based on curriculum category showed that design, production, selection, utilization and maintenance of Media were the most frequent texts accounted for 15.9 % of the total texts. The least frequent texts found were non-formal education (0.25 %) and diffusion and adoption of educational innovation (0.25%).

(3) The content analysis of texts based on 9 ranges of educational technology principles and researches revealed that there was 36.54 % of texts on educational media. There was only 0.58 % of the texts on diffusion and adoption of educational innovation.

(4) The content analysis of texts based on media types indicated that there was 32.83% of the texts on audio-visual media and only 0.58 % on Personal. The most frequent topics found was theory and principle and the least frequent topics found was trends.

(5) The content analysis of texts based on 3 text content styles showed that 71.86% of texts were written in theory and practice and there was no text written in practice style.

ภาควิชา..... โสภทัคนศึกษา.....

สาขาวิชา..... โสภทัคนศึกษา.....

ปีการศึกษา..... 2538.....

ลายมือชื่อนิสิต..... *Onjaree Natakatoong*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *Onjaree Natakatoong*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา ผศ.ดร.อรจรีย์ ณ ตะกั่วทุ่ง ที่ได้ให้คำแนะนำ แนวทางปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอด้วยดี ตลอดมา และ ผศ.ดร.ประศักดิ์ หอมสนิท ผู้ให้ข้อคิดเห็นและชี้แนะแนวทางในการทำวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยรู้สึก ทราบซึ่งในความกรุณาของท่านทั้งสองเป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการในการสอบทุกท่านที่ได้ชี้แนะแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ รวมถึงผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ได้กรุณาตรวจแบบวิเคราะห์ และให้คำแนะนำแก้ไขปรับปรุงด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์สาขาสัตวศาสตร์ และเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ หรือครุศาสตร์ ทั้ง 15 สถาบัน ทุกท่านที่กรุณาช่วยเหลือให้ความสะดวกในการให้สัมภาษณ์ และให้ความ อนุเคราะห์ตำรา เพื่อใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ น้อง ๆ ภาควิชาสัตวศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาควิชา เทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทุกท่านที่ ได้ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจมาตลอด โดยเฉพาะคุณทัศนีย์ จันชนะไทยเอก คุณชัยทัต เดชแสง คุณจิตรจำนง รัตนสากล คุณสมพล โกศลวิทยานันท์ คุณดิเรก ชีระภูธร คุณชุตติมา เศรษฐภักดี คุณบัญญัติ สำรวยรีน คุณดวงใจ สุขเจริญ คุณสกลวรรณ รัตนสุวรรณ และคุณประคอง ละออกุล ที่ ช่วยดำเนินงาน ด้านการจัดพิมพ์จนเสร็จเรียบร้อย

ท้ายที่สุดขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ผู้ให้ทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิต รวมทั้งกำลังใจที่ดี ตลอดมา

ศรัณยพร รัตนสุวรรณ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภูมิ	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
คำถามในการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
ข้อตกลงเบื้องต้น	6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
2 วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีการศึกษา	9
ความหมายของเทคโนโลยีการศึกษา	10
ขอบข่ายของเทคโนโลยีการศึกษา	11
หน่วยงานในสมาคมเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา	14
หลักสูตรสาขาเทคโนโลยีการศึกษา	16
แนวโน้มของเทคโนโลยีการศึกษา	19
แนวคิดเกี่ยวกับตำรา	23
ความหมายของตำรา	24
เกณฑ์การพิจารณาตำรา	26
คุณลักษณะของตำราที่ดี	27

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
	ประเภทของตำรา	30
	เกณฑ์การเลือกตำรา	32
	ส่วนประกอบของตำรา	32
	ประโยชน์ของตำรา	37
	แนวโน้มของตำรา	39
	แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหา	40
	ความหมายของการวิเคราะห์เนื้อหา	41
	องค์ประกอบในการวิเคราะห์เนื้อหา	44
	วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา	44
	ความเชื่อถือได้ของผลการวิเคราะห์เนื้อหา	46
	ประโยชน์ของการวิเคราะห์เนื้อหา	47
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	48
	งานวิจัยเกี่ยวกับตำรา	48
	งานวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหา	49
3	วิธีดำเนินการวิจัย	52
	ประชากร	52
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	52
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	70
	การวิเคราะห์ข้อมูล	71
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	72
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	110
	สรุปผลการวิจัย	111
	อภิปรายผล	118
	ข้อเสนอแนะ	120

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
รายการอ้างอิง	122
ภาคผนวก	127
ประวัติผู้วิจัย	199

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงจำนวนและร้อยละของตำราจำแนกตามปี พ.ศ. ที่พิมพ์ตำรา	73
2	แสดงจำนวน และร้อยละของตำราด้านเทคโนโลยีจำแนกตามกลุ่มวิชา	74
3	แสดงจำนวนและร้อยละของตำราจำแนกตามขอบข่ายสาระทฤษฎีและหลักการทางเทคโนโลยีการศึกษา	76
4	แสดงจำนวนและร้อยละของตำราจำแนกตามสาระการวิจัยและทฤษฎีทางเทคโนโลยีการศึกษา	77
5	แสดงจำนวนและร้อยละของตำราจำแนกตามสาระด้านการจัดระบบทางการศึกษา	78
6	แสดงจำนวนและร้อยละของตำราจำแนกตามสาระด้านทฤษฎีทางการบริหาร/การจัดการ/ การบริการทางเทคโนโลยีการศึกษา	79
7	แสดงจำนวนและร้อยละของตำราจำแนกตามสาระด้านวิธีการเรียนการสอน ...	80
8	แสดงจำนวนและร้อยละของตำราจำแนกตามสาระด้านพฤติกรรมทางการศึกษา	81
9	แสดงจำนวนและร้อยละของตำราจำแนกตามสาระด้านสื่อสารการศึกษา	82
10	แสดงจำนวนและร้อยละของตำราจำแนกตามสาระด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษา	83
11	แสดงจำนวนและร้อยละของตำราจำแนกตามสาระด้านการประเมิน	84
12	แสดงจำนวนและร้อยละของตำราจำแนกตามสาระการเผยแพร่และการยอมรับนวัตกรรม	85
13	แสดงจำนวนและร้อยละของตำราจำแนกตามประเภทของสื่อการสอน	86
14	แสดงจำนวนและร้อยละของตำราประเภทสื่อโสตทัศนจำแนกตามหัวข้อเรื่อง ..	87
15	แสดงจำนวนและร้อยละของตำราประเภทสื่อโสตทัศนจำแนกตามชนิดของสื่อโสตทัศน	88
16	แสดงจำนวนและร้อยละของตำราประเภทสื่อโสตทัศนจำแนกตามชนิดของสื่อโสตทัศนและหัวข้อเรื่อง	89

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
17	แสดงจำนวนและร้อยละของตำราประเภทสื่อมวลชนเพื่อการศึกษาจำแนกตามหัวข้อเรื่อง	91
18	แสดงจำนวนและร้อยละของตำราประเภทสื่อมวลชนเพื่อการศึกษาจำแนกตามชนิดของสื่อมวลชนเพื่อการศึกษา	92
19	แสดงจำนวนและร้อยละของตำราประเภทสื่ออิเล็กทรอนิกส์จำแนกตามชนิดของสื่ออิเล็กทรอนิกส์และหัวข้อเรื่อง	93
20	แสดงจำนวนและร้อยละของตำราประเภทสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จำแนกตามหัวข้อเรื่อง	95
21	แสดงจำนวนและร้อยละของตำราประเภทสื่ออิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคมเพื่อการศึกษาจำแนกตามชนิดของสื่ออิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคมเพื่อการศึกษา	96
22	แสดงจำนวนและร้อยละของตำราประเภทสื่ออิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคมจำแนกตามชนิดของสื่ออิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคม และหัวข้อเรื่อง	97
23	แสดงจำนวนและร้อยละของตำราประเภทสื่อบุคคลจำแนกตามหัวข้อเรื่อง	98
24	แสดงจำนวนและร้อยละของตำราจำแนกตามชนิดของสื่อบุคคล	99
25	แสดงจำนวนและร้อยละของตำราประเภทสื่อบุคคล จำแนกตามชนิดของสื่อบุคคลและหัวข้อเรื่อง	100
26	แสดงจำนวนและร้อยละของตำราประเภทสื่อวิธีการ/กิจกรรม จำแนกตามหัวข้อเรื่อง	102
27	แสดงจำนวนและร้อยละของตำราประเภทสื่อวิธีการ/กิจกรรม จำแนกตามชนิดของสื่อวิธีการ/กิจกรรม	103
28	แสดงจำนวนและร้อยละของตำราประเภทสื่อวิธีการ/กิจกรรม จำแนกตามชนิดของสื่อวิธีการ/กิจกรรม และหัวข้อเรื่อง	104
29	แสดงจำนวนและร้อยละของตำราด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำแนกตามลักษณะเนื้อหาตำรา	109

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	แสดงขอบข่ายของเทคโนโลยีการศึกษา	14
2	แสดงการเขียนตำราทางวิชาการสาขาเทคโนโลยีการศึกษา	37